

poezije. Med pesmimi, ki jih je Prešeren sam določil za svojo zbirko, gotovo ni nobene take, ki bi po svoji estetski vrednosti ne spadala v tako antologijo. Zato je antologija iz Prešerna seveda še posebno subjektivna stvar. Namesto treh narodnih pesmi, ki jih je Prešeren predelal, bi sprejel jaz n. pr. »Zdravljico« itd. Vprašanje je tudi, kaj je pri taki antologiji, ki je sprejela izmed 111 pesnitev Prešernovih »Pesmi« 40, umestnejše, da se drži Prešernove razporedbe, kakor Glonar, ali da ustvari po svojih vidikih novo.

Glomarjev oris življenja in dela Prešernovega (7—19) v glavnem svoj namen pač doseže: da približa pesnika čitateljem ter jim služi obenem za komentar k razumevanju pesmi. Prešernov pomen za Slovence je z ozirom na publiko, kateri je antologija namenjena, pač premalo poudarjena. O posameznostih bi se dalo govoriti, toda Glomarjev namen v tem uvodu antologiji ni mogel biti, da utira prešernologiji nova pota.

Fr. Kidrič.

Branko Mašić: Deda-Joksim, narodni poslanik, lihvar i predsednik svakojakih društava za pomoć i humanitarnost. Novo izdanje »Književnog Juga«. Zagreb. 1922.

V predvojni dobi bi ne bili lahko razumeli te prav posebne, pogumno pisane knjige o orijentalstvu predvojne Srbije. Ali zdaj, ko nas vsakdanje življenje in trpljenje spominjata »... na velike i masne zarade, poslove, zakupe i nabavke, recimo, kod ishrane vojske ili siromašnih krajeva; kod iskorišćanja državnih majdana (t. j. rudnikov), šumâ, zemlje, rekâ i jezerâ; ili kod gradnje i podizanja drumova (t. j. cest), čuprija (t. j. mostov), željeznica, javnih zgrada i još bez broj drugih državnih potreba...«, zdaj avtorja že razumemo, ko nam z bistrim opazovanjem in z ostro satiro slika dejanje in nehanje Joksimâ Popadića, narodnega poslanca, oderuha itd.

Zdi se mi, da je vsa нравstvena vrednost tega socijalnega romana — po svoji zasnovi sicer nekoliko preraztrganega in razmetanega — ravno v tem, da nam zvesto in realistično odkriva in kaže življenje, kakršno je Br. Mašić pač gledal, se jezil, smejal in jokal nad njim.

Deda-Joksim je cel ptič. Zna živeti, zmerom ve, kaj hoče. Na vesti ima silnih grehov in hudobij. Ali v njem bedi zares čisto slovanska duša, prečuvstvena, preslaba, da bi premagala strasti in zlo, pa se vendarle kesa grehov, dokler ga znova ne omamijo nove strasti, novi grehi in mu ne zatemni vsaj začasno vse, kar je lepo, dobro in pošteno.

Iz knjige diha prav posebna, močna balkanska čutnost, ki večkrat rada spolzne v čudne orgije. V bralcu vzbudi s prirodno močjo opisovanega življenja zavestno soobčutje.

Slog je krepak, v opisovanju narave tudi lep in poetičen.

Risbe J. Kljakovića so prav lepe, mojstrske in knjigi v krasno dopolnilo.

Ivan Zorec.

D. Nedelkovitch: La philosophie naturelle et relativiste de R. J. Boscovich. Paris 1922. Éditions de la vie universitaire. Cena 20 Frs.

Rude J. Bošković je Slovencem že po imenu malo znan, po svojih delih pa gotovo večini popolnoma neznan. In vendar je to edini Jugoslovan, čigar ime se lahko imenuje v vrsti z imeni svetovnih duševnih velikanov kakor Newtona, Leibniza in Kanta. O njem je po pravici trdil dr. Br. Truhelka, da je »u prilično pustoj vasioni naše nauke najkupnija zvezda«, za katero daleč zaostajajo vse druge (Jug. Njiva VI. 6. 1922., str. 445.) in na temeljih Boškovićeve znanstvene zapuščine se ima po njegovem mnenju zidati hram »jedinstvene jugoslavjske nauke« (Jug. Njiva-Obnova IV. 27. 1920., str. 570.).